

Internationale erfaringer med læreplaner på dagtilbudsområdet

Internationale erfaringer med læreplaner på dagtilbudsområdet

Notat

2015

**Internationale erfaringer med læreplaner
på dagtilbudsområdet**

© 2015 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form
på: www.eva.dk

ISBN (www) 978-87-7958-894-6

Indhold

Indledning	5
1 Norge	6
1.1 Kontekst	6
1.1.1 Ansvar og regulering	6
1.1.2 Lovgivning	6
1.1.3 Dagtilbud i Norge	7
1.2 Læreplan i Norge	7
1.2.1 Rammeplanens del 1 – Barnehagens samfundsmandat	7
1.2.2 Rammeplanens del 2 – Barnehagens indhold	7
1.2.3 Rammeplanens del 3 – Planlægning og samarbejde	8
2 Finland	9
2.1 Kontekst	9
2.1.1 Ansvar og regulering	9
2.1.2 Lovgivning	10
2.1.3 Dagtilbud i Finland	10
2.2 Læreplaner i Finland	10
2.2.1 Den nationale læreplan for de 0-6-årige	10
3 New Zealand	12
3.1 Kontekst	12
3.1.1 Ansvar og regulering	12
3.1.2 Lovgivning	12
3.1.3 Dagtilbud i New Zealand	12
3.2 Læreplaner i New Zealand	13
3.2.1 Læringsudbytte	14
4 British Columbia, Canada	15
4.1 Kontekst	15
4.1.1 Ansvar og regulering	15
4.1.2 Lovgivning	15
4.1.3 Dagtilbud i BC	16
4.2 Læreplanen i BC	16
4.2.1 Early Learning Framework	16
4.2.2 Det kompetente barn i en multikulturel verden	16
4.2.3 Læringsmål	17
4.2.4 Supplerende materialer	17
5 Litteraturliste	18
Appendiks	
Appendiks A: Kontekstdata og kvalitetsmonitorering	21
Appendiks B: Evalueringsrapporter	23

Indledning

Internationalt er der et øget fokus på betydningen af dagtilbud. Det skyldes ikke mindst den stigende mængde forskning, som peger på den store betydning af indsatser af høj kvalitet i de tidlige år både for det enkelte barn og for samfundet. OECD skelner mellem proceskvalitet og strukturel kvalitet og peger på, at pædagogik og læreplaner er et af de kerneområder, hvor man kan udvikle kvaliteten på dagtilbudsområdet.¹ Også i Danmark ses arbejdet med læreplaner som et vigtigt element i arbejdet med kvaliteten i dagtilbud.

I dette notat ser vi på, hvordan fire lande har grebet arbejdet med læreplaner an. Vi beskriver læreplanerne i Norge, Finland, New Zealand og provinsen British Columbia i Canada. Læreplansarbejdet i de fire lande sker i forskellige kontekster, og vi beskriver derfor også kort konteksterne for dagtilbud i de enkelte lande. Vi har valgt at beskrive de fire landes læreplaner, fordi de repræsenterer varierede bud på, hvordan arbejdet kan gribes an. Det gælder både i de pædagogiske tilgange og målsætninger, og rent praktisk i måderne, som de vælger at kommunikere læreplanen på, og hvilke anbefalinger der gives til implementering.

Landene i notatet bruger forskellige betegnelser om deres dagtilbud. I den internationale litteratur bruges betegnelserne ECE (Early Childhood Education) og ECEC (Early Childhood Education and Care), som i højere grad understreger, at dagtilbuddene også indeholder en omsorgsdimension. I det følgende forsøger vi så vidt muligt at bruge de betegnelser, landene selv bruger.

Det er vores håb, at notatet giver inspiration til danske drøftelser af kvalitet i arbejdet med børns læring og udvikling i dagtilbud.

Notatet er udarbejdet for Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling af Maia Lindstrøm, Camilla Thorgaard og Rikke Wettendorff.

¹ Taguma, M., Litjens, I. & Makowiecki, K. (2012): "Quality Matters in Early Childhood Education and Care: Finland".

1 Norge

Bemærkelsesværdige elementer i den norske læreplan:

- Norge har en centralt fastlagt læreplan kaldet *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*.
- Rammeplanen beskriver formål, værdigrundlag og retningslinjer for indholdet i dagtilbud.
- Rammeplanen foreskriver syv fagområder, som dagtilbud skal give alle børn erfaring med, og mål for, hvordan de voksne stiller det til rådighed.
- Rammeplanen tager udgangspunkt i et børneperspektiv, som guider den pædagogiske praksis.
- Rammeplanen har fokus på en god overgang fra dagtilbud til skole.

1.1 Kontekst

- 90 % af alle børn i alderen 1-5 år er indskrevet i formelle dagtilbud (henholdsvis 80 % af de 1-2-årige og 97 % af de 3-5-årige børn).²
- Børn har ret til en plads i barnehage fra det år, de fylder et år.³
- Norge har en norm for pædagogisk bemanning. Kravet er, at der skal være mindst én pædagogisk leder (uddannet pædagog) til 14-18 børn i alderen 3-5 år og mindst én pædagogisk leder til 7-9 børn, når børnene er under tre år, ved opholdstid på over seks timer per dag.⁴
- Pædagoguddannelsen er en treårig bacheloruddannelse, som udbydes på landets høyskoler og universiteter.⁵
- 38 % af det pædagogiske personale i barnehager har en pædagoguddannelse⁶.

1.1.1 Ansvar og regulering

Dagtilbudsområdet hører under Kunnskapsdepartementet, men dele af området varetages af Utdanningsdirektoratet. Departementet fastlægger en rammeplan for dagtilbud, som indeholder retningslinjer for dagtilbuddets indhold og opgaver. Rammeplanen beskriver formål, værdigrundlag og indhold, og den foreskriver syv fagområder, som dagtilbud skal give alle børn erfaring med. Kunnskapsdepartementet har derudover udarbejdet 12 temahefter, som supplerer rammeplanen, og som kan bruges af dagtilbuddene og give dem inspiration og refleksion, for at understøtte implementering af rammeplanen⁷. De enkelte dagtilbuds samarbejdsudvalg skal med udgangspunkt i rammeplanen fastlægge en årsplan for den pædagogiske virksomhed. Kommunerne godkender alle dagtilbud og fører tilsyn med dagtilbuddene.

1.1.2 Lovgivning

Dagtilbudsområdet er reguleret gennem lov om barnehager, som oprindeligt er fra 2005 og senest er revideret 1. august 2013⁸. Forskrift for lov om barnehager indeholder rammeplanen for barnehager.

² 93 % af børn i dagtilbud har fuldtidsplads. *Utdanningsspeilet (a)*: Barn i barnehage.

³ *Regjeringen.no (a)*: Ofte stilte spørsmål om rett til barnehageplass.

⁴ *Lovdata (a)*: Forskrift om pedagogisk bemanning.

⁵ *Utdanning.no*: Yrkesbeskrivelse barnehagelærer/førskolelærer.

⁶ *OECD 2015b*: Early Childhood Education and Care Policy Review Norway.

⁷ *Regjeringen.no (b)*: Temahefter – Rammeplan for barnehagen.

⁸ *Lovdata (b)*: Lov om barnehager (barnehageloven).

1.1.3 Dagtilbud i Norge

Den mest udbredte form for dagtilbud er barnehager, der dækker børn i alderen 0-5 år. 98 % af de norske børn i dagtilbud går i barnehager. Ca. halvdelen af barnehagerne er kommunalt ejede, og den anden halvdel er privatejede. Gruppetørrelserne i de norske barnehager er gennemsnitligt 9 børn i småbørnsgrupper (0-2 år) og 18 i grupper bestående af 3-5-årige og i aldersintegrerede grupper.

Familiebarnehager har få børn og findes i private hjem, men er underlagt lovkrav om vejledning fra en førskolelærer (pædagog). 2 % af de norske børn i dagtilbud går i familiebarnehage. To tredjedele af børnene i familiebarnehage er under tre år gamle⁹.

Endelig findes der i Norge tilbud om åben barnehage, hvor man ikke har en fast plads, og barnet kommer sammen med forældrene. Åben barnehage bruges hovedsageligt af forældre med børn under tre år. Åben barnehage er ofte tilknyttet en barnehage og er underlagt barnehageloven og rammeplanen. Arbejdet i en åben barnehage ledes af en pædagog¹⁰.

1.2 Læreplan i Norge

Læreplanerne for dagtilbud i Norge skal ses i lyset af, at Norge har en centralt udviklet rammeplan, der har udgangspunkt i et børneperspektiv, som guider den pædagogiske praksis. Rammeplanen har fokus på en god overgang fra dagtilbud til skole. Den norske læreplan – rammeplanen – har til formål at give en forpligtigende ramme for at planlægge, gennemføre og vurdere aktiviteter i barnehager. Rammeplanen kan tilpasses lokale forhold, og de enkelte barnehager skal på baggrund af rammeplanen udarbejde en årsplan, som skal indeholde information om, hvordan barnehagen vil arbejde med omsorg, opdragelse, leg og læring, og hvordan barnehagen vil dokumentere og vurdere arbejdet. Den norske rammeplan er på 55 sider og består af tre dele.

1.2.1 Rammeplanens del 1 – Barnehagens samfundsmandat

Denne del uddyber retningslinjer for dagtilbudsområdets formål, værdigrundlag og opgaver ud fra loven om barnehager. Principperne fra rammeplanen skal indarbejdes i barnehagens vedtægter og praksis. Kapitlet er inddelt i følgende afsnit:

- Barnehagens værdigrundlag
- Barnehager med særligt formål
- Dannelse gennem omsorg, leg og læring
- Børn og barndom
- Børns medvirkning
- Samarbejde med børnenes hjem
- Barnehagen som pædagogisk virksomhed
- Fysisk miljø, som fremmer alle børns udvikling
- Inkluderende fællesskab med plads til det enkelte barn
- Barnehager for samiske børn.

1.2.2 Rammeplanens del 2 – Barnehagens indhold

Anden del af rammeplanen består af to kapitler: "Omsorg, leg og læring" og "Fagområderne".

Omsorg, leg og læring

Rammeplanen beskriver, at omsorg, leg og læring skal være centralt i barnehagens arbejde. Børnene skal støttes i deres udvikling af kundskaber, færdigheder og holdninger og gives tro på sig selv og på andre. Børnene skal udvikle respekt for forskellighed, og der skal lyttes til børns undren og spørgsmål.

Omsorg

Omsorg skal præge alle dele af barnehagens arbejde og personalets omgang med børnene. En omsorgsfuld relation beskrives som en relation, der er præget af lydhørhed, nærhed og indlevelse samt evne og vilje til samspil. Barnehagen har desuden en dannelses- og opdragelsesforpligtigelse.

Leg

Rammeplanen beskriver, at leg har en værdi i sig selv og er en vigtig del af børnekulturen. Leg skal derfor have en fremtrædende plads i børnenes liv i barnehagen. Legen ses som en grundlæggende livs- og læringsform, hvor børn udtrykker sig og udvikler kompetencer.

⁹ Utdanningsspeilet (b): Familiebarnehager.

¹⁰ Utdanningspeilet (c): Åpne barnehager.

Læring

Læring opfattes som noget, der foregår i det daglige samspil med andre mennesker og med miljøet, og som tæt knyttet til leg, omsorg og dannelse. Barnehagen skal støtte børns nysgerrighed, kreativitet, videbegær og lærelyst og bidrage til et godt grundlag for livslang læring og dannelse. Barnehagen skal styrke børns læring i uformelle og formelle læringsituationer. De syv fagområder skal knyttes til både formelle og uformelle læringsituationer.

Yderligere skal barnehagen arbejde med børnenes sociale og sproglige kompetencer, og barnehagen skal være kulturarena for børnekultur.

De syv fagområder i rammeplanen

De syv fagområder sættes i relation til skole ved "i høj grad at være de samme, som barnet senere vil møde som fag i skolen". Argumentationen bag denne opdeling er, at gode oplevelser og udvikling inden for de syv områder vil give barnet motivation til at lære mere og få et positivt forhold til fagene. Målene inden for fagområderne er inddelt i henholdsvis, hvad barnehagen skal arbejde mod, at børnene opnår, og hvad personalet skal arbejde mod, for at børnene når målene. De opstillede mål for børnene ses som procesmål, fordi målet er, at børnene skal blive bekendt med læringsområdet og med arbejdsmåderne, og dermed ikke som mål for, hvad det enkelte barn lærer.

De syv fagområder er:

- Kommunikation, sprog og tekst
- Krop, bevægelse og sundhed
- Kunst, kultur og kreativitet
- Natur, miljø og teknik
- Etik, religion og filosofi
- Nærmiljø og samfund
- Antal, rum og form.

Læringsmål

Der er formuleret en række læringsmål for hvert fagområde i rammeplanen. Eksempelvis er målene for fagområdet natur, miljø og teknik, at barnehagen bidrager til, at børnene:

- Oplever naturen og spekulerer over naturens mangfoldighed
- Oplever glæde ved at færdes i naturen og får grundlæggende indsigt i natur, miljøbeskyttelse og samspillet i naturen
- Får erfaringer med og kundskaber om dyr og vækster og deres gensidige afhængighed og betydning for madproduktion
- Lærer at iagttage, undre sig, eksperimentere, systematisere, beskrive og samtale om fænomener i den fysiske verden
- Erfarer, hvordan teknik kan bruges i legen og hverdagslivet.

Ud over læringsmålene er der formuleret en række anvisninger på, hvordan personalet kan understøtte arbejdet med at nå målene.

1.2.3 Rammeplanens del 3 – Planlægning og samarbejde

Rammeplanen beskriver, at barnehagen skal udarbejde en årsplan, hvoraf det fremgår, hvordan den vil arbejde ud fra sit formål og rammeplanen. Årsplanen skal anvendes som arbejdsredskab for personalet, som forældrenes mulighed for indflydelse i barnehagen, som generel information om barnehagens pædagogiske arbejde og desuden som grundlag for kommunernes tilsyn med barnehagerne. Af årsplanen skal det fremgå, hvordan barnehagen vil følge op på, dokumentere og vurdere det pædagogiske arbejde. Både børn og forældre skal involveres i planlægningen af indholdet.

Det sidste kapitel i rammeplanen handler også om barnehagens samarbejde med andre aktører, herunder samarbejde med folkeskolen, børneværnstjenesten, helsestationen, den pædagogisk-psykologiske tjeneste, uddannelsesinstitutioner, Sametinget (folkevalgt forsamling for samer i Norge) og lokalmiljøet.

2 Finland

Bemærkelsesværdige elementer i den finske læreplan:

- Læreplanen indeholder detaljerede beskrivelser af de forskellige forventninger til indholdet i dagtilbud
- Læreplanen beskriver, hvordan dagtilbuddene forventes at implementere læreplanen
- Læreplanen beskriver forventninger til personalet med hensyn til at arbejde med omsorg og læring
- Læreplanen beskriver roller og forventninger til forældreinddragelse – herunder forventninger til forældrene
- Læreplanen giver uddybende indholdsbeskrivelser af de tematiske orienteringer i dagtilbuddene
- Læreplanen giver retningslinjer for tilgange til børn med særlige behov og inklusion
- Læreplanen giver retningslinjer for tilgange til børn med andre sprog og kulturer.

2.1 Kontekst

- 41 % af de 0-6-årige børn er indskrevet i dagtilbud.¹¹
- Den skolepligtige alder er syv år. Fra seksårsalderen er det obligatorisk for alle børn at deltage i en børnehaveklasse, som enten kan være i dagtilbuddet eller på en skole.¹²
- Pædagoguddannelsen er en bacheloruddannelse¹³, og pædagogmedhjælpere har oftest en etårig pædagogisk erhvervsuddannelse¹⁴. I dagtilbuddene skal mindst to tredjedele af de pædagogiske medhjælpere have en uddannelse. Daglejere skal også have modtaget pædagogisk uddannelse eller træning.¹⁵
- Finland har en lovmæssig normering (Fra 1. august 2016 er normeringen en voksen til otte børn for de 3-5-årige og en voksen til fire børn for de 0-3-årige)¹⁶.

2.1.1 Ansvar og regulering

Undervisnings- og kulturministeriet har ansvaret for dagtilbudsområdet. Det har det haft siden 2013, hvor det blev flyttet fra Social- og sundhedsministeriet. Fra centralt hold fastlægges bl.a. læreplanen, niveauet for forældrebetaling, normeringer og krav til forældreinvolvering. Bortset fra disse rammer er dagtilbuddene decentralt organiseret. Kommunerne har ansvar for, at tilbudene lever op til de nationale love og reguleringer, og fører tilsyn med service og kvalitet. Kom-

¹¹ Tal for 2014. Email korrespondance med Special Government Advisor Tarja Kahiluoto, Ministry of Education and Culture

¹² Policy Department B: Structural and Cohesion Policies (2013): Quality in Early Childhood Education and Care. Annex Report Country & Case Studies.

¹³ Den finske pædagoguddannelse er en uddannelse alene rettet mod at arbejde i børnehaver. Den er forskningsbaseret, men har et stort praksisforløb. Der er et stort antal af ansøgere til uddannelsen, og kun 10 % bliver optaget (Brostrom, S., Andersen, J., Gundelach, S. & Rasmussen, K. (2012): Hvad er det, de Finner kan?).

¹⁴ Taguma, M., Litjens, I. & Makowiecki, K. (2012): Quality Matters in Early Childhood Education and Care. Finland. Ifølge Finnish National Board of Education er 85 % af personalet uddannet (Kumpulainen, T. (ed.) (2015): Key Figures on Early Childhood and Basic Education in Finland)

¹⁵ OECD (2006): Starting Strong II: Early Childhood Education and Care.

¹⁶ Der skal være en uddannet/trænnet voksen per fire børn under tre år og en uddannet/trænnet voksen per otte børn over tre år (før 1. august 2016 er det en uddannet/trænnet voksen per 7 børn). Der tilføjes ekstra personale, hvis der er børn med særlige behov. I dagplejen må der højst være fire børn plus et børnehaveklassebarn eller skolebarn, inklusive dagplejerens egne børn. (OECD (2006): Starting Strong II: Early Childhood Education and Care.) og email korrespondance med Special Government Advisor Tarja Kahiluoto, Ministry of Education and Culture.

munerne har stor frihed med hensyn til, hvordan de vil indrette sig for at leve op til pasningsgarantien, og de kan vælge, om de vil oprette kommunale dagtilbud eller købe sig ind i private tilbud. Kommunerne har ansvaret for at udvikle lokalt tilpassede læreplaner, ligesom de har ansvaret for at følge op på dagtilbuddenes arbejde med læreplanerne. De enkelte dagtilbud er forpligtigede til at udarbejde en læreplan.

2.1.2 Lovgivning

Dagtilbudsområdet er reguleret af en lov, som hedder Act on Early Childhood Education¹⁷. I forbindelse med lovændringen er læreplanen for dagtilbudsområdet ved at blive revideret. Den nye læreplan skal være færdig i 2016 og være implementeret i 2017.¹⁸

2.1.3 Dagtilbud i Finland

Finland har flere forskellige tilbud før den skolepligtige alder, som i Finland er syv år. Alle børn har ret til et tilbud. Finland tilbyder forældretilskud til at passe børn hjemme (enten af forældrene selv eller af en ansat børnepasser), og næsten alle børn under et år bliver passet hjemme. I privat regi findes der dagplejere, som passer børn i eget hjem, men aflønnes af kommunen. I dagtilbud er det forholdsvis almindeligt, at tilbuddene dækker hele aldersgruppen fra nul til seks år. De fleste børn bliver passet i kommunale dagtilbud¹⁹, men der er også private dagtilbudcentre, hvor kommunerne køber sig ind.²⁰ Når børnene bliver seks år, går de i børnehaveklasse, som kan være enten på en skole eller i et dagtilbud²¹. De fleste børn går i børnehaveklasse i et dagtilbud²².

2.2 Læreplaner i Finland

Læreplanerne for dagtilbud i Finland skal ses i lyset af, at Finland har det såkaldte *educare* som grundlæggende princip for dagtilbuddene. *Educare* betyder i Finland, at man ser udvikling, omsorg og læring som integrerede elementer. Man kan gradvist øge fokus på edu-delen, efterhånden som barnet bliver ældre. Derfor beskriver man tydeligt, hvordan der skal være sammenhæng mellem de erfaringer, børnene får i dagtilbuddet, og de kompetencer, som de skal bruge i skolen.²³

2.2.1 Den nationale læreplan for de 0-6-årige

Den eksisterende nationale læreplan for de 0-6-årige er fra 2005 og har et omfang af ca. 50 sider. Den har til formål at give vejledning og information til kommunerne.

Værdigrundlag og overordnede pædagogiske principper

Læreplanen fra 2005 beskriver bl.a. værdigrundlag, overordnede pædagogiske principper og tilgange til at arbejde med små børns læring. Der sættes fokus på en helhedsorienteret, multidisciplinær tilgang til at forstå barnets udvikling, hvor man ser dagtilbuddene som én ud af flere arener for barnets udvikling. Læreplanen beskriver balancen mellem omsorg og læring og tilgange til arbejdet med læring for små børn på deres præmisser.

Implementering: forventninger til dagtilbuddet

Læreplanen beskriver også, hvordan de enkelte dagtilbud forventes at implementere læreplanen. Den er dog kun vejledende og ikke en standard, hvilket den først bliver efter revideringen. Det defineres, hvad personalets rolle i implementeringen er. Personalet må træffe bevidste valg og arbejde målorienteret, så der tilrettelægges aktiviteter, der både tager højde for børns måder at handle på og er orienteret mod de tematiske orienteringer. Det er personalets forpligtigelse at forstå legens betydning for læring, når det gælder barnets kompetenceudvikling. Personalet forventes også at forholde sig bevidst til miljøet i dagtilbuddet, så børnenes udvikling understøttes af

¹⁷ *Siden lovændringen i 2015: Lag om grundlägganda utbildning. Den hed før Child Care Act. Lovens navn og indhold og navneændringen markerer et øget fokus på læringsdelen i dagtilbud.*

¹⁸ *Finnish National Board of Education: Early childhood education and care.*

¹⁹ *Forældrebetalingen er på ca. 15 % og er indkomstreguleret.*

²⁰ *Det forventes, at der fremover kommer flere private leverandører, da flere kommuner arbejder for det.*

²¹ *Dette blev først obligatorisk fra 2015, men de fleste børn fulgte det også før det.*

²² *I 2009 fulgte 22 % en børnehaveklasse i skolereg, og 77 % en børnehaveklasse i dagtilbudsregi (Policy Department B: Structural and Cohesion Policies (2013): Quality in Early Childhood Education and Care. Annex Report Country & Case Studies.*

²³ *Finnish National Board of Education: Early childhood education and care.*

omgivelserne, og personalet må lægge vægt på betydningen af børns glæde ved at lære og børns måder at handle på. Der lægges også vægt på sprogets betydning for børnenes måder at forstå og fortolke verden på, og der er fokus på, hvordan personalet selv bruger sproget.

Orienteringsområder i læreplanen

Læreplanen peger på seks såkaldte inriktninger eller orienteringer, som skal indgå i børnenes hverdag. Med ordet inriktninger ønsker man at tydeliggøre, at der ikke er fag, der skal studeres, men snarere erfaringsområder for børnene. Orienteringerne er matematik, naturvidenskab, historie og samfund, æstetik, etik samt religions- og livsanskuelser. Hver orientering defineres.

Læringsmål

Inden for hver orientering er der beskrevet konkrete aktiviteter, som dagtilbuddene kan arbejde med, og mål for, hvad børnene skal ud af det. Eksempelvis beskriver læreplanen under orienteringen naturvidenskab, at børnene kan arbejde med eksperimenter, hvor læringsmålet med aktiviteten er, at "børnene bliver bekendt med kausale sammenhænge under kontrollerede forhold, så de bliver hjulpet til at få et begyndende indblik i naturfænomener og de faktorer, som påvirker dem"²⁴.

Forældrenes rolle og ansvar

Læreplanen beskriver også forældrenes rolle i forbindelse med børns læring. Det præciseres, at forældrene har det primære ansvar for børnenes udvikling og læring. Forældrene skal inddrages i dagtilbuddets arbejde med læreplanen og i udformningen af det enkelte barns individuelle læreplan. Det er personalets ansvar at fremme en såkaldt partnerskabstilgang i forbindelse med barnets læring.

Børn med særlige behov og børn med et andet sprog og en anden kultur

I læreplanen lægges der op til så vidt muligt at inkludere børn med særlige behov i det fælles dagtilbud. Der er fokus på, hvordan dagtilbuddet behovsvurderer og støtter børn med behov, så de forbliver en del af hverdagen og fællesskabet. Det præciseres, hvordan dagtilbuddet udarbejder individuelle udviklingsplaner og implementerer støtte i dagtilbuddet. Det beskrives også, hvordan dagtilbuddet bør forholde sig til børn med andre sprog og kulturbaggrunde²⁵.

Lokale læreplaner

Læreplanen opstiller en liste med forslag til, hvad der kan inkluderes i en lokal læreplan, fx målsætninger, konkrete arbejdsmetoder og forslag til, hvordan personalet fremmer forældrepartnerskaber. Det præciseres også, at læreplanerne skal bruges til at kvalitetsudvikle og evaluere aktiviteterne i dagtilbuddet.

Læreplan for børnehaveklasse

Den gældende læreplan for børnehaveklassen forventes at blive en model for læreplanerne for de yngre børn i den kommende version for 0-6-årsområdet, der er under revision. Læreplanen sætter bl.a. fokus på betydningen af at skabe en rød tråd i børnenes læring – få sammenhæng mellem dagtilbud, børnehaveklasse og skoletilbud og dermed et stort fokus på overgange. Læreplanen peger også på generelle kompetencer for en foranderlig fremtid: intertekstuel kompetence²⁶, digital kompetence og multikulturel kompetence.

Med hensyn til de enkelte emneområder, som lærere i børnehaveklassen forventes at arbejde med, beskrives både almene mål og detaljerede mål. Emnerne er beskrevet fra et børneperspektiv, hvilket afspejler sig i titlerne som fx *Mine mange udtryksformer* og *Mig og mit fællesskab*.²⁷

²⁴ Stakes 2005: Grunderna för planen för småbarnsfostran.

²⁵ Her nævnes samebørn, romabørn, børn, der bruger tegnsprog, immigranter og børn, der tilhører kulturelle minoriteter. Her må dagtilbuddet respektere og værdsætte børnenes kultur og førstesprog og støtte børnenes sproglige udvikling i svensk eller finsk.

²⁶ Dvs. evnen til at forstå og fortolke samspillet mellem forskellige typer af tekster og symboler.

²⁷ Utdelningsstyrelsen: Grunderna För Förskoleundervisningens Läroplan 2010. Föreskrifter och anvisningar.

3 New Zealand

Bemærkelsesværdige elementer i den newzealandske læreplan:

- New Zealands læreplan beskriver meget detaljeret en overordnet vision, hvor langsigtede perspektiver og synet på barnet og børns læring skitseres.
- New Zealands læreplan har dannet forbillede for en række andre landes udvikling af læreplaner for 0-5-årige børn i dagtilbud, fx på grund af læreplanens fokus på læring i den sociale kontekst og læringsmiljø samt læreplanens alderstilpassede indhold.

3.1 Kontekst

- 62 % af de 0-5-årige²⁸ benytter en form for dagtilbud²⁹, oftest 20-22 timer ugentligt.
- 3-5-årige børn har ret til 20 timers dagtilbud ugentligt betalt af staten³⁰.
- Hvis børnene er i dagtilbud i mere end 20 timer ugentligt eller er under tre år, dækker forældrebetalingen 4-42 % af omkostningerne³¹.
- New Zealand har et krav om, at 50 % af personalet i "teacher-led" dagtilbud skal være uddannede og registrerede ECE-lærere³².
- På dagtilbudsområdet har New Zealand en etårig diplomuddannelse og en treårig bacheloruddannelse³³.

3.1.1 Ansvar og regulering

Dagtilbudsområdet hører under Ministry of Education, som har formuleret *Early Childhood Education Curriculum Framework*, der rummer den newzealandske læreplan *Te Whāriki* (maori for vævet måtte). Alle godkendte dagtilbud skal tilbyde et program, der lever op til principper og indhold i *Te Whāriki*³⁴.

3.1.2 Lovgivning

Dagtilbudsområdet er reguleret gennem *Education Act 1989*, der med de seneste ændringer fra 2008 er kendt som 2008 regulatory system³⁵. *Early Childhood Education Curriculum Framework* er det ene af to hoveddokumenter i lovgrundlaget for dagtilbud, og det indeholder New Zealands læreplan. Den gældende læreplan for dagtilbud i New Zealand er indført i 1996.

3.1.3 Dagtilbud i New Zealand

Der er to typer af dagtilbud i New Zealand: teacher-led services og parent-led services.

Teacher-led services kan være offentlige, private eller non-profit-baserede. 50 % af personalet i teacher-led services skal være uddannede og registrerede ECE-lærere³⁶. Disse dagtilbud udgøres af:

- Børnehaver, fortrinsvis 3-6-årige børn i kortere, daglige sessions

²⁸ Den obligatoriske skolegang starter, når barnet fylder seks år, men de fleste børn starter i skole, når de fylder fem år.

²⁹ OECD (2015a): Starting Strong IV. Monitoring Quality in Early Childhood Education and Care.

³⁰ New Zealand Now: Childcare & preschool.

³¹ New Zealand Now: Childcare & preschool. OECD (2015a): Starting Strong IV. Monitoring Quality in Early Childhood Education and Care.

³² Education.govt.nz (a): Employing ECE staff.

³³ Education.govt.nz (b): The number of qualified teachers your ECE service needs.

³⁴ Education.govt.nz (c): The regulatory framework for ECE.

³⁵ Education.govt.nz (c): The regulatory framework for ECE.

³⁶ Education.govt.nz (b): The number of qualified teachers your ECE service needs.

- Førskoler (early childhood education), der tilbyder heldagsuddannelse og omsorg for børn i alderen 0-5 år
- Dagplejer (homebased services) for op til fem børn i alderen 0-5 år
- Flere dagtilbud, særligt for maoribørn, med det formål at støtte familien.

Parent-led services superviseres af en uddannet og registreret ECE-lærer. Disse dagtilbud udgøres af:

- Legecentre for børn i alderen 0-5 år, drevet af forældre og familier i samarbejde
- Forældredrevne legegrupper for op til fem børn, højst fire timer dagligt
- En række legegruppetilbud målrettet maoribørn og polynesiske børn.

3.2 Læreplan i New Zealand

Den newzealandske læreplan, Te Whāriki, tager udgangspunkt i metaforen om en vævet måtte (på maori kaldet whāriki), som barnet står på. Læreplanen betragtes dermed som fundamentet for barnets videre udvikling og liv. Denne måtte er vævet af fire principper og fem indholdstråde³⁷. De fire principper angiver den grundlæggende tankegang i læreplanen, som dagtilbuddene skal arbejde med de fem indholdstråde inden for (se illustration på næste side). Læreplanens omfang er 111 sider, men en del er skrevet både på engelsk og på maori.

Centralt i den newzealandske læreplanstænkning er begrebet læringsmiljø, dvs. det miljø, pædagogerne stiller til rådighed for børnene, og som udgør en vigtig forudsætning for børnenes mulighed for at opnå det, læreplanen sigter imod. Læreplanen stiller derfor først og fremmest krav til det pædagogiske læringsmiljø og dernæst til børnenes kompetencer for på den måde at understrege, at børnenes muligheder for at nå læreplanens mål afhænger af det pædagogiske personales indsats. Dette bidrager desuden til en ressourcetænkning vedrørende barnet, da en evt. manglende opnåelse af læreplanens mål først og fremmest må tilskrives mangler i barnets læringsmiljø snarere end mangler ved barnet.

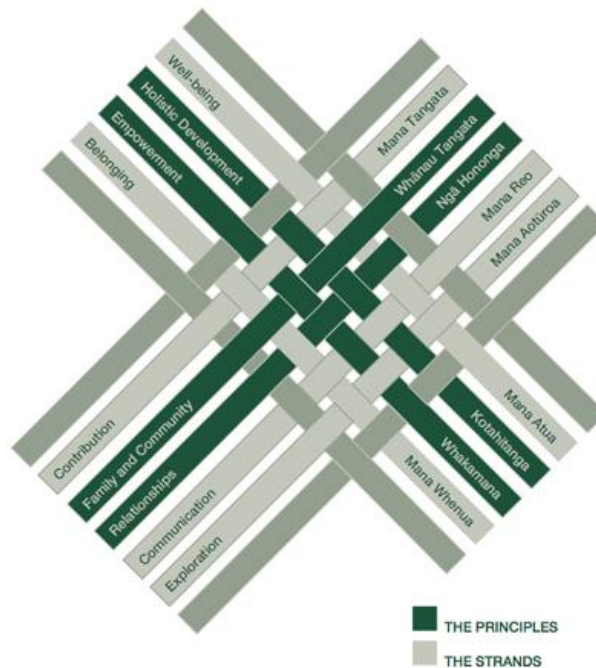
De fire principper er:

- 1 *Myndiggørelse (empowerment)*: Læreplanen skal myndiggøre barnet med hensyn til at lære og udvikle sig.
- 2 *Helhedsorienteret udvikling*: Læreplanen skal afspejle børns holistiske måde at lære og udvikle sig på.
- 3 *Familie og fællesskab*: Barnets familie og fællesskab er en integreret del af læreplansarbejdet.
- 4 *Relationer*: Læreplanen skal afspejle, at børn lærer gennem gensidige relationer med mennesker, steder og ting.

De fem indholdstråde er:

- 1 *Velbefindende*: Barnets helbred og velbefindende beskyttes og næres.
- 2 *At høre til*: Børn og deres familier oplever at høre til.
- 3 *At bidrage*: Der er lige muligheder for læring, og hvert barns bidrag værdsættes.
- 4 *Kommunikation*: Sprog og symboler fra barnets egen kultur og andres kulturer fremmes og beskyttes.
- 5 *Udforskning*: Barnet lærer gennem aktiv udforskning af omverdenen.

³⁷ Education.govt.nz (d): Te Whāriki.

Kilde: Education.govt.nz (e): Te Whāriki.

Læringsmål

Til hver indholdstråd er der formuleret mellem tre og fem mål for læringsmiljøet. Eksempelvis er der for indholdstråden udforskning formuleret fire mål.

Mål for udforskning: Børn oplever et læringsmiljø, hvor:

- 1 Deres leg værdsættes som meningsfuld læring, og vigtigheden af spontan leg anerkendes.
- 2 De opnår tiltro til og kontrol over deres kroppe.
- 3 De lærer strategier for aktiv udforskning, tænkning og ræsonneren.
- 4 De udvikler arbejdsteorier med henblik på at skabe mening i naturen og i den sociale, kropslige og materielle verden.

3.2.1 Læringsudbytte

Hvert mål er yderligere operationaliseret i et læringsudbytte, der defineres som viden, færdigheder og indstillinger. For mål 3, at "børn oplever et læringsmiljø, hvor de lærer strategier for aktiv udforskning, tænkning og ræsonneren", er læringsudbyttet formuleret således:

Børn udvikler en:

- Tiltro til at kunne anvende en række forskellige strategier til at udforske og skabe mening i verden, fx at opstille og løse problemer, at lede efter mønstre, at klassificere ting efter et formål, at gætte, at anvende "trial and error", at tænke logisk og foretage sammenligninger, at stille spørgsmål, at forklare for andre, at lytte til andre, at deltage i en reflekterende diskussion, at planlægge, at observere og at lytte til historier
- Evne til at identificere og anvende information fra en række kilder, herunder at konsultere bøger
- Opfattelse af sig selv som "udforskere" – kompetente, selvsikre børn, der er i færd med at lære, og som stiller spørgsmål og gør opdagelser
- Tiltro til, at de kan udvælge og eksperimentere med materialer, lege med idéer og udforske aktivt med alle sanser
- Evne til at præsentere deres opdagelser gennem brug af kreative og udtryksfulde medier og den tilhørende teknologi.

For hvert mål er der i læreplanen givet eksempler på, hvordan man kan tilrettelægge et passende læringsmiljø, der understøtter det pædagogiske arbejde med at nå læringsmålene for henholdsvis spædbørn, tumlinger og små børn. Der er desuden formuleret eksempler på refleksions spørgsmål til dagtilbudspersonalet, som kan hjælpe dem med at udvikle det læringsmiljø, der skal gøre det muligt for børnene at opnå det læringsudbytte, der er beskrevet i forbindelse med målet.

4 British Columbia, Canada

Bemærkelsesværdige elementer i læreplanen for British Columbia (BC), Canada:

- Læreplanen er udviklet i en kontekst, der er meget anderledes end den danske. Forholdsvis få børn deltager i regulerede tilbud, og læreplanen stiller derfor information og viden om børns læring til rådighed for at etablere et fælles vidensgrundlag.
- Arbejdet med børns læring sker også gennem åbne familietilbud på skoler.
- Læreplanen opstiller visioner, temaer og konkrete læringsmål, som forældre, dagtilbud og skoler kan arbejde hen imod i fællesskab.
- Ved siden af læreplanen er der udgivet dokumenter med konkrete anbefalinger og redskaber til implementering og opfølgning.

4.1 Kontekst

- Dagtilbud er ikke en rettighed, og forældre betaler en stor del af udgiften.
- BC tilbyder et skolebaseret drop in-program til 0-5-årige (StrongStart). Børnene deltager sammen med deres forældre eller andre omsorgspersoner. Ca. 15 % af børnene i BC deltager i StrongStart.³⁸
- Der er regulerede pladser i dagtilbudcentre til ca. 25 % af børnene. Hertil kommer, at der er regulerede tilbud i private hjem.³⁹
- Der er stadig en stor sektor af ikke-regulerede pasningsordninger i BC og private løsninger.

4.1.1 Ansvar og regulering

Canada er inddelt i ti provinser⁴⁰, og det er de enkelte provinser, som har ansvaret for dagtilbud⁴¹. I BC hører dagtilbud under Ministry of Children and Family Development og Ministry of Health, mens StrongStart hører under Ministry of Education. Læreplanen er udviklet af Ministry of Education i samarbejde med de to andre ministerier. Læreplanen gælder for hele 0-5-årsområdet.

4.1.2 Lovgivning

Dagtilbud er ikke et offentligt tilbud, og dagtilbuddene er derfor reguleret som private virksomheder⁴². Derfor giver BC licenser til dagtilbudcentre baseret på, om de lever op til krav om normeringer⁴³, uddannelse af personale, indretning, sundhed og sikkerhed. Alle udbydere med mere

³⁸ E-mailkorrespondance med Early Years and StrongStart BC Provincial Coordinator, Ministry of Education, BC.

³⁹ Ferns & Friendly (2014): The State of Early Childhood Education and Care in Canada 2012.

⁴⁰ og tre territorier.

⁴¹ Der findes dog nogle nationale initiativer til at fremme tidlig læring og omsorg, hvor den føderale regering overfører midler til de enkelte provinser. I efteråret 2000 etablerede den canadiske regering Centre of Excellence for Early Childhood Development med henblik på at øge vidensniveauet om børns socio-emotionelle udvikling.

⁴² Pasningstilbuddene drives dog ofte som non-profit-institutioner.

⁴³ Der er et normeringskrav om én pædagog til fire børn, når det gælder børn fra 0 til 36 måneder, og én pædagog til otte børn, når det gælder børn fra 30 til 72 måneder. Hvis barnet er under 36 måneder, skal der være en infant/toddler educator (med ti måneders ECE-træning samt 500 timers superviseret arbejds erfaring med fokus på små børn). For børn i alderen 30-72 måneder skal der være en ECE-uddannet med ti måneders uddannelse og 500 timers superviseret arbejds erfaring. Grupper på 9-16 børn skal have en ECE-uddannet og en assistent (med et kursus i ECE) (Doherty et al. (2003): OECD Thematic Review of Early Childhood Education and Care Canadian Background Report).

end tre børn skal leve op til disse krav⁴⁴. Øvrige udbydere er ikke omfattet af kravene. Licensen er ikke afhængig af, om man arbejder med læreplanen.

4.1.3 Dagtilbud i BC

Canada har forskellige typer af tilbud, før børnene begynder i heldags-kindergarten som femårige⁴⁵. StrongStart er et gratis drop in-program for børn i alderen 0-5 år og deres forældre. Programmet fungerer som et åbent familietilbud, hvor uddannet personale igangsætter aktiviteter, der fremmer læring gennem leg. Der er også regulerede dagtilbud, som består af childcare centers, reguleret family child care og deltidstilbud. Tilbuddene er som oftest private. Hovedparten af udgifterne betales af forældrene, men den offentlige støtte er øget i de seneste år i form af et skattefradrag⁴⁶ til forældrene, hvilket har ført til en stigning i antallet af børn, der benytter dagtilbud⁴⁷. Ikke-regulerede løsninger er dog forholdsvis almindelige. Læreplanen sigter derfor mod at dække over disse forskellige typer af tilbud og private løsninger samt at styrke området gennem faglig refleksion i flere målgrupper – hvoraf forældrene er den ene.

4.2 Læreplanen i BC

Læreplanen er udfoldet i dokumentet *Early Learning Framework*, som har et omfang af 40 sider i et letlæseligt format. Til at understøtte læreplanen har BC også udgivet dokumenterne *Understanding British Columbia Early Learning Framework: From Theory to Practice* og *StrongStart BC Early Learning Programs: Operation Guide*. Begge dokumenter vejleder om implementering af læreplanen.

4.2.1 Early Learning Framework

Early Learning Framework er skrevet for at give både information og vejledning. Dokumentet dækker tilgange til at arbejde med små børns læring fra fødsel til børnehaveklasse. Målgruppen er alle, der arbejder med børn i aldersgruppen, dvs. pædagogisk personale, forældre, lærere og beslutningstagere. Det er vejledende for StrongStart og tjener som inspiration til andre tilbud og de øvrige målgrupper. Formålet er at præsentere "den nyeste og bedste viden om børns udvikling"⁴⁸ som et fælles udgangspunkt for at diskutere og udvikle tilbud og programmer til børn i alderen nul til fem år.

4.2.2 Det kompetente barn i en multikulturel verden

Early Learning Framework peger på, at en fælles forståelse af børns læring må tage udgangspunkt i et billede af barnet som kompetent og fuld af potentiale. Med udgangspunkt i BC's kulturelle diversitet beskrives det, at der skal være fokus på børnenes særlige styrker og deres familierelationer og tages hensyn til at bevare sprog, kultur og traditioner. Derudover formidler *Early Learning Framework* grundlæggende viden om børns udvikling og læring. Der er en gennemgang af barnets neurologiske udvikling og betydningen af relationer til omsorgspersoner. Der er også en beskrivelse af legens betydning og samspillet mellem barnets udvikling og dets sociale relationer og de miljøer, som det befinder sig i. Læreplanen bruger dette faglige udgangspunkt til at formulere visioner for arbejdet med læring. Visionerne beskrives for det enkelte barn, familien, lokalsamfundet, beslutningstageres arbejde og miljøerne, som børn udvikler sig i. Herefter foreslår læreplanen principper for børns læring, som kan deles på tværs af niveauer og af flere aktører, og som er relevante for alle børn uanset deres baggrund og evner.

⁴⁴ *Community Care and Assisted Living Act og Child Care Licensing Regulation definerer krav til dagtilbuddene om fx personale-barn-ratio, gruppestørrelser og sikkerhedskrav. Herudover sætter Child Care Sector Occupational Competencies standarder for personalets kvalifikationer.*

⁴⁵ *BC har tilbudt heldags-kindergarten siden 2010 på alle offentlige skoler fra barnet er fem år. Dette blev gjort for at styrke den tidlige læring inden for læsning og tidlig matematik. Undervisere i børnehaveklasser skal have enten en fireårig uddannelse eller en treårig uddannelse med et års overbygning. Målet med børnehaveklassen er meget nært forbundet med de mål, der er for skolen.*

⁴⁶ *Child Care Expense Deduction.*

⁴⁷ *Ferns, C. & Friendly, M. (2014): The State of Early Childhood Education and Care in Canada 2012.*

⁴⁸ *Ministry of Health and The Ministry of Children and Family development 2008 British Columbia Early Learning Framework*

Principper for arbejdet med små børns læring

- Børn er født med en naturlig lyst til at lære.
- Familier og de primære omsorgspersoner har den vigtigste rolle med hensyn til at fremme børns trivsel, læring og udvikling i konteksten af støttende fællesskaber.
- Leg er vitalt for børns sunde udvikling og læring.
- Konsistente, lydhøre og omsorgsfulde relationer er afgørende for børns trivsel og læring.
- Alle aspekter af børns udvikling og læring – fysiske, sociale, emotionelle, kulturelle, lingvistiske og intellektuelle – er relateret til hinanden og er gensidigt afhængige.
- Sprog spiller en central rolle med hensyn til at forbinde tanke og læring.
- Børn er aktive deltagere i deres familier og fællesskaber.
- Børns individuelle, kulturelle og lingvistiske identiteter skal respekteres og integreres i dagtilbud, programmer og aktiviteter.
- Det fysiske miljø former børns læring og trivsel.

På baggrund af visionerne og de konkrete principper opstiller læreplanen fire områder, som målgrupperne kan arbejde med for at fremme børns læring:

- Trivsel og tilhørsforhold (well-being and belonging)
- Udforskning og kreativitet (exploration and creativity)
- Sprog og tidlige læsefærdigheder (languages and literacies)
- Socialt ansvar og diversitet (social responsibility and diversity).

4.2.3 Læringsmål

For hvert tema er der opstillet konkrete læringsmål. Eksempelvis er der under det første tema, trivsel og tilhørsforhold, opstillet de konkrete læringsmål "at føle sig sikker og respekteret" og "at føle sig selvssikker og i kontrol med egen krop". Læreplanen indeholder også spørgsmål, som personalet eller forældre kan overveje, så de reflekterer over deres egen praksis i forbindelse med dette læringsmål.⁴⁹ Fx "Hvad gør personalet for at fortælle børnene, at de kan være sig selv?" Udviklingen og opfølgningen foregår derfor gennem selvrefleksion over disse spørgsmål. Læreplanen indeholder også en ordliste og forslag til relevant læsning, hvilket afspejler, at læreplanen sigter mod at tilbyde generel information og vidensopbygning.

4.2.4 Supplerende materialer

From Theory to Practice⁵⁰ og StrongStart Operation Guide supplerer *Early Learning Framework*. Her er fokus på at fremme implementering af læreplanen og løbende følge op på, hvordan det ser ud i praksis i forhold til de mål, der er i læreplanen. From Theory to Practice sigter mod at hjælpe det pædagogiske personale med at reflektere over læreplanens vision, principper og læringsmål gennem observation af egen praksis. Konkret lægges der op til, at det pædagogiske personale løbende arbejder med at registrere, fortolke og dele hverdagspraksis, udvikle pædagogiske fortællinger og koble de pædagogiske fortællinger med læreplanens mål. Der er udviklet et konkret redskab (otte aktivitetsark) til at gå igennem denne proces. Derudover er der tilføjet referencer og links til videre læsning. StrongStart Operation Guide er en praktisk vejledning til de 326 udbydere af StrongStart, som oftest er på skoler. Den har fokus på at oversætte læreplanen til konkrete aktiviteter og beskrive, hvordan lærerne skaber et godt læringsmiljø for små børn, tager imod forældre og børn og kommunikerer forventninger til forældredeltagelsen.

⁴⁹ Der er flere spørgsmål til hvert læringsmål og et sæt af spørgsmål til de yngre børn (0-2 år) og et til de lidt ældre (3-5 år).

⁵⁰ Det fulde navn er Understanding British Columbia Early Learning Framework: From Theory to Practice.

5 Litteraturliste

Akbari, E. & McCuaig, K. (2014): *Early Childhood Education Report 2014*. Toronto: Ontario Institute for Studies in Education.

Brostrøm, S., Andersen, J., Gundelach, S. & Rasmussen, K. (2012): *Hvad er det, de Finner kan?* Udviklingsforum.

[Http://www.udviklingsforum.dk/Files/Rapporter/Finske_daginstitutioner_19_april_2012.pdf](http://www.udviklingsforum.dk/Files/Rapporter/Finske_daginstitutioner_19_april_2012.pdf). (14.12.2015).

Canada Revenue Agency: *Child Care Expense Deduction*.

[Http://www.cra-arc.gc.ca/gncy/bdgt/2014/qa13-eng.html](http://www.cra-arc.gc.ca/gncy/bdgt/2014/qa13-eng.html) (10.12.2015).

Doherty, G., Friendly, M. & Beach, J. (2003): *OECD Thematic Review of Early Childhood Education and Care Canadian Background Report*, OECD 2002.

Education.govt.nz (a): *Employing ECE staff*.

<http://www.education.govt.nz/early-childhood/running-an-ece-service/employing-ece-staff/> (9.12.2015).

Education.govt.nz (b): *The number of qualified teachers your ECE service needs*.

[Http://www.education.govt.nz/early-childhood/running-an-ece-service/employing-ece-staff/the-number-of-qualified-teachers-your-ece-service-needs/](http://www.education.govt.nz/early-childhood/running-an-ece-service/employing-ece-staff/the-number-of-qualified-teachers-your-ece-service-needs/) (14.12.2015).

Education.govt.nz (c): *The regulatory framework for ECE*.

[Http://www.education.govt.nz/early-childhood/running-an-ece-service/the-regulatory-framework-for-ece/](http://www.education.govt.nz/early-childhood/running-an-ece-service/the-regulatory-framework-for-ece/) (9.12.2015).

Education.govt.nz (e): *Te Whāriki*.

[Http://www.education.govt.nz/early-childhood/teaching-and-learning/ece-curriculum/te-whariki/part-a/](http://www.education.govt.nz/early-childhood/teaching-and-learning/ece-curriculum/te-whariki/part-a/) (9.12.2015).

Ferns, C. & Friendly, M. (2014): *The State of Early Childhood Education and Care in Canada 2012*. Movingchildcareforward.ca 2014.

Finnish National Board of Education: *Early childhood education and care*.

[Http://www.oph.fi/english/education_system/early_childhood_education](http://www.oph.fi/english/education_system/early_childhood_education) (9.12.2015).

Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsvården (2005): *Grunderna för planen för småbarnsforstran*. Stakes Handböcker.

[Https://www.thl.fi/documents/605877/747474/vasu_svenska.pdf](https://www.thl.fi/documents/605877/747474/vasu_svenska.pdf) (10.12.2015).

Kumpulainen, T. (ed.), (2015): *Key Figures in Early Childhood and Basic Education in Finland*.

Finnish National Board of Education 2015.

Lovdata (a): *Forskrift om pedagogisk bemanning*.

[Https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2005-12-16-1507](https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2005-12-16-1507) (9.12.2015).

Lovdata (b): *Lov om barnehager (barnehageloven)*.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64> (9.12.2015).

Ministry of Health and The Ministry of Children and Family development (2008): *British Columbia Early Learning Framework*

New Zealand Now: *Childcare & preschool*.
<https://www.newzealandnow.govt.nz/living-in-nz/education/childcare-preschool> (9.12.2015).

OECD (2006): *Starting Strong II: Early Childhood Education and Care*. OECD Publishing, Paris.

OECD (2014): *Public Spending on Childcare and Early Education*.
<http://www.oecd.org/els/family/database.htm> (14.12.2015).

OECD (2015a): *Starting Strong IV. Monitoring quality in early childhood education and care*. OECD Publishing, Paris.

OECD (2015b): *Early Childhood Education and Care Policy Review Norway*. OECD Publishing, Paris.

Policy Department B, Structural and Cohesion Policies (2013): *Quality in Early Childhood Education and Care. Annex Report Country & Case Studies*. Directorate-General for Internal Policies. European Parliament.

Regjeringen.no (a): *Ofte stilte spørsmål om rett til barnehageplass*.
<https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/barnehager/artikler/rett-til-barnehageplass-/id571196/> (9.12.2015).

Regjeringen.no (b): *Temahefter – Rammepplan for barnehagen*.
http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/veiledninger_brosjyrer/2008/temahefter---rammeplan-for-barnehagen.html?id=498148 (9.12.2015).

Stakes Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården (2005): *Grunderna för planen för småbarnsfostran, version 2*, Handböcker 61.

Taguma, M., Litjens, I. & Makowiecki, K. (2012a): *Quality Matters in Early Childhood Education and Care. Finland*. OECD Publishing, Paris.

Utbildningsstyrelsen: *Grunderna För Förskoleundervisningens Läroplan 2010, Föreskrifter och Anvisningar*.
http://www.opf.fi/download/131117_Grunderna_for_forskoleundervisningens_laroplan_2010.pdf (10.12.2015).

Utdanning.no: *Yrkesbeskrivelse barnehagelærer/førskolelærer*.
http://utdanning.no/yrker/beskrivelse/barnehagelaerer_forskolelaerer (9.12.2015).

Utdanningsspeilet (a): *Barn i barnehage*.
<http://utdanningsspeilet.udir.no/innhold/kapittel-1/1-1-barn-i-barnehage/> (9.12.2015).

Utdanningsspeilet (b): *Familiebarnehager*.
<http://utdanningsspeilet.udir.no/innhold/kapittel-1/1-4-familiebarnehager/> (9.12.2015).

Utdanningsspeilet (c): *Åpne barnehager*.
<http://utdanningsspeilet.udir.no/innhold/kapittel-1/1-4-familiebarnehager/> (9.12.2015).

Utdanningsspeilet (d): *Barnehager*.
<http://utdanningsspeilet.udir.no/innhold/kapittel-1/1-2-barnehager/> (9.12.2015).

World Bank (2015a): *Labor force participation rate, female (% of female population ages 15+)* (modeled ILO estimate).

[Http://data.worldbank.org/indicator/SL.TLF.CACT.FE.ZS](http://data.worldbank.org/indicator/SL.TLF.CACT.FE.ZS) (14.12.2015).

World Bank (2015b): *Fertility rate, total (births per woman)*.

[Http://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.TFRT.IN](http://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.TFRT.IN) Fertility rate, total (births per woman) 2013 (14.12.2015).

Appendiks A

Kontekstdata og kvalitetsmonitorering

Tabel 1
Kontekstdata på tværs af de fire lande

	Norge	Finland	New Zealand	BC
Offentligt forbrug på ECEC (som procentdel af GDP)	1,2 % ⁵¹	1,1 %	1,1 %	1,6 % ⁵²
Andel af børn i dagtilbud	90 % ⁵³	54 ⁵⁴ %	62 % ⁵⁵ ,	I BC opgøres dagtilbud i antal pladser, der er til rådighed. Der er pladser i regulerede dagtilbudscentre til ca. 25 % af børnene. Hertil kommer, at der er regulerede tilbud i private hjem ⁵⁶ . Ca. 15 % af børnene i BC deltager i StrongStart. ⁵⁷
Kvinder på arbejdsmarkedet (aldersgruppe: 15+ år) ⁵⁸	61 %	56 %	62 %	62 % (Canada)
Fertilitetsrater ⁵⁹	1,9	1,8	2,0	1,6 (Canada)
Forældrebetaling som procentdel af de samlede omkostninger	15 % ⁶⁰	15 % ⁶¹	4-42 % ⁶²	Dagtilbuddene betales primært af forældre. Der er særordninger for udsatte børn, og forældre får et skattefradrag. ⁶³

⁵¹ For Norge, New Zealand og Finland: OECD 2014: Public Spending on Childcare and Early Education.

⁵² Akbari, E., McCuaig, K. (2014): Early Childhood Education Report 2014.

⁵³ Procentdel af 0-5-årige børn. Utdanningsspillet (d): Barnehager.

⁵⁴ Procentdel af børn i alderen 0-6 år, tal for 2014. Email korrespondance med Special Government Advisor, Ministry of Education and Culture

⁵⁵ Procentdel af 0-5-årige børn. OECD (2015a): Starting Strong IV. Monitoring Quality in Early Childhood Education and Care.

⁵⁶ Ferns, C., Friendly, M. (2014): The State of Early Childhood Education and Care in Canada 2012.

⁵⁷ E-mailkorrespondance med Early Years and StrongStart BC Provincial Coordinator, Ministry of Education, BC.

⁵⁸ World Bank (2015a): Labor force participation rate, female (% of female population ages 15+) (modeled ILO estimate).

⁵⁹ World Bank (2015b): Fertility rate, total (births per woman).

⁶⁰ OECD (2015a): Starting Strong IV. Monitoring Quality in Early Childhood Education and Care.

⁶¹ Prisen afhænger af familiens indkomst og antallet af børn i familien. Finnish National Board of Education: Early Childhood Education and Care.

⁶² Hvis børnene er i dagtilbud i mere end 20 timer ugentligt eller er under tre år, er der forældrebetaling, der dækker 4-42 % af omkostningerne.

⁶³ Der er særordninger med større tilskud til børn, som har særlige behov for inklusion, som fx børn af nogle af de oprindelige canadiske folk. StrongStart er et gratis tilbud, hvor forældre eller andre omsorgspersoner deltager med børnene.

Tabel 2
Monitorering af proceskvalitet for Norge, Finland og New Zealand

	Norge ⁶⁴	Finland	New Zealand
Overordnet kvalitet af undervisning/ instruktion/omsorg	X	X	X
Relationer og interaktioner mellem personale og børn	X	X	X
Samarbejde mellem personale og forældre	X	X	X
Samarbejde mellem kollegaer (personale)	X	X	
Sensitivitet (varme, omhyggelighed)	X	X	
Lydhørhed over for børnenes individuelle behov	X	X	
Om aktiviteterne er alderssvarende	X	X	
Pædagogik	X	X	X
Implementering af læreplaner	X	X	X

Kilde: OECD (2015a): Starting Strong IV. Monitoring Quality in Early Childhood Education and Care.

Note: Der findes ikke tilsvarende data for BC, Canada.

Tabel 3
Aspekter af kvalitet, som monitoreres gennem tilsyn, for Norge, Finland og New Zealand

	Norge	Finland	New Zealand
Voksen-barn-ratio	X	X	X
Indendørs-/udendørsområde	X		
Sundhed og/eller hygiejneregler	X	X	X
Sikkerhedsregler	X	X	X
Anvendte lærings- og legematerialer			X
Minimumskrav til personale kvalifikationer	X	X	X
Planlægning af arbejdet/personale	X		X
Arbejdsforhold (fx arbejdstilfredshed, løn og arbejdsbyrde)			
Implementering af læreplan	X		X
HR			X
Økonomistyring og ledelse	X		X

Kilde: OECD (2015a): Starting Strong IV. Monitoring Quality in Early Childhood Education and Care.

Note: Der findes ikke tilsvarende data for BC, Canada.

⁶⁴ OECD (2015b): Early Childhood Education and Care Policy Review Norway. I Norge har Kunnskapsdepartementet gennem Norges forskningsråd finansieret et projekt, der løber i perioden 2012-17, og som skal undersøge barnehagens effekter på børns trivsel og læring. Det vil blive brugt til: 1) at give information om proceskvalitet i Norges børnehaver, og 2) at udvikle redskaber til kvalitetsevalueringer af børnehaver. (OECD (2015a): Starting Strong IV. Monitoring Quality in Early Childhood Education and Care).

Appendiks B

Evalueringsrapporter

Norge

Østrem, S., Bjar, H., Føsker, L. R., Hogsnes, H. D., Jansen, T. T., Nordtømme, S. & Tholin, K. R.: *Alle Teller Mer – en evaluering av hvordan Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver bliver innført, brukt og erfart, Tønsberg, Høgskolen i Vestfold, rapport 1/2009.*

OECD (2015b): *Early Childhood Education and Care Policy Review Norway*. OECD Publishing, Paris.

Finland

Finnish Education Evaluation Centres hjemmeside:
<http://karvi.fi/en/fineec/> (har endnu ikke udgivet evalueringsrapporter inden for småbørnsområdet, men skal gøre det fremover).

Policy Department B: *Structural and Cohesion Policies (2013): Quality in Early Childhood Education and Care. Annex Report Country & Case Studies*. Directorate-General for Internal Policies. European Parliament.

New Zealand

Alvestad, M., Duncan, J. & Berge, A.: "New Zealand ECE teachers talk about Te Whāriki". *New Zealand Journal of Teachers' Work*, volume 6, issue 1, 3-19, 2009.

Blaikock, K.: *What are children learning in early childhood education in New Zealand?* Early Childhood Australia. A voice for young children.

Education Review Office 2013a: *Priorities for Children's Learning in Early Childhood Services*. Education Evaluation Reports 2013.

Education Review Office 2013b: *Working with Te Whāriki*. Education Evaluation Reports 2013.

OECD (2012): *Quality Matters in Early Childhood Education and Care: New Zealand 2012*. OECD Publishing, Paris.

British Columbia, Canada

British Columbia gov.: StrongStart evaluation reports, stage 1-3:
<http://www2.gov.bc.ca/gov/content/education-training/early-learning/teach/strongstart-bc>.

Ferns, C. & Friendly, M.: *The state of early childhood education and care in Canada*. Movingchildrenforward.ca, 2014.
[Http://childcarecanada.org/sites/default/files/StateofECEC2012.pdf](http://childcarecanada.org/sites/default/files/StateofECEC2012.pdf).

BC Stat: *Parent Child Care Survey 2015*, prepared for Ministry of Children and Family Development by BC stats – August 2015.
[Https://www.mcf.gov.bc.ca/childcare/pdfs/parent_child_care_survey_2015.pdf](https://www.mcf.gov.bc.ca/childcare/pdfs/parent_child_care_survey_2015.pdf).

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

Østbanegade 55, 3.
2100 København Ø

T 3555 0101
E eva@eva.dk
H www.eva.dk

Danmarks Evalueringsinstitut udforsker og udvikler kvaliteten af dagtilbud for børn, skoler og uddannelser. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

Læs mere om EVA på vores hjemmeside, www.eva.dk.
Her kan du også downloade alle EVA's udgivelser
– trykte eksemplarer kan bestilles via en boghandler.